

Algirdas Kalinauskas, Augustinas Bernotas, Irmina Kaminskaitė

Kruonio dvarvietė

Kruonio miestelyje (Kaišiadorių r., Kruonio sen.), sklype Slavų g. 11, planuojamo naujo pagalbinio ūkinio pastato statybos vietoje buvo atlikti detalieji tyrimai. Tyrimų metu iširta viena 4,5x3,5 m dydžio perkasa (15,75 m²).

Plačios apimties archeologinius tyrimus 2004–2008 m. Kruonio dvarvietėje vykdė A. Žalnierius. Per 5 tyrimų sezonus iširtas 277,6 m² plotas. Tyrimų metu nustatytas dvaro rūmų planas, užfiksuotas intensyvus XVI–XVII a. kultūrinis sluoksnis su to paties laikotarpio archeologiniais radiniais. Aktualiausi yra 2007 m. vykdyti tyrimai, nes jų metu kasinėtos 4 perkasos (bendro 79 m² ploto) dvarvietės PV dalyje. Perkasos 15–17 tyrinėtos Slavų g. 11 sklypo R dalyje. Tyrimų metu užfiksuotas 20–80 cm storio kultūrinis sluoksnis, kuriame rasta XVI–XVII a. plokštinių koklių ir buitinės keramikos fragmentų, be to, čia aptiktos ir 3 virimo puodų šukės, datuojamos XV a. (*ATL 2007 metais*, 2015, p. 273–276).

2022 m. visoje perkasoje nukasus velėnos ir kasant dirvožemio su plytų duženomis sluoksnį 50 cm gylyje ($H_{\text{abs.}}$ 117,03 m) buvo atidengta akmenų eilė su plytų duženomis ir kalkiniu skiediniu (1 pav.). Pamato akmenys buvo 47x45x23, 29x28x25, 46x34x22 cm dydžio. Plytų duženos buvo su negiliomis braukomis, 6–7 cm storio ir 13,5–14,5 cm pločio – atitinkančios dvaro rūmų plytas. Tikėtina, kad aptikti pamatų fragmentai yra ūkinio ar kitos paskirties pagalbinio pastato, kuris čia buvo pastatytas XIX a. pradžioje, po Napoleono karų su Maskva 1812 m. arba konfiskavus dvarą iš Oginskių. V ir P sienelėse fiksuoti minėto dirvožemio su plytų duženomis įgilinimai – duo-

1 pav. Tyrimų vietos vaizdas iš viršaus.
A. Kalinausko nuotr.

Fig. 1. A top-down view of the excavation area.

2 pav. XVI–XVII a. buitinės keramikos šukės.
A. Kalinausko nuotr.

Fig. 2. Household pottery fragments, 16th–17th centuries.

bės. Sluoksnis pagal radinius datuojamas XIX–XX a. Po dirvožemio sluoksniu beveik visoje perkasoje fiksuotas iki 5 cm storio kalkių sluoksnis, išskyrus P ir V sienelėse, kuriose fiksuotas 30–80 cm storio molingų žvyro sluoksnis su plytų duženomis ir degėsiomis. Aptikta XVI–XIX a. keramikos šukių, koklių ir stiklo fragmentų. Toliau fiksuotas 15–30 cm storio tamsiai pilko smėlio sluoksnis, kuris pagal aptiktus

3 pav. XVI–XVII a. koklių fragmentai.

A. Kalinausko nuotr.

Fig. 3. Stove tile fragments, 16th–17th centuries.

radinius datuojamas XVI–XVII a. Toliau, H_{abs}. 116,2 m, fiksuotas gelsvo smėlio sluoksnius – įžemis.

Tyrimų metu rasta ir inventorinta 311 radinių: 288 XVI–XVII a. buitinės keramikos šukės. Didžioji šukių dalis neglazūruota, puošta horizontalių linijų, kartais bangelių ornamentu (2 pav.). Pasitaikė ir pavienių šukių su žalia ir ruda glazūra. Aptikti 6 XVII–XVIII a. stiklo dirbinių fragmentai. Suregistruoti 9 XVI–XVII a. dubeninių koklių ir 8 XVII–XVIII a. plokštinių koklių fragmentai, dalis jų buvo su augalinės puošybos elementais (3 pav.). Taip pat aptiktas smarkiai korodavęs Zigmanto III Vazos šilingas. Radiniai perduoti KŠM.

Kruonis Manor Site

In 2022, a single trench (total area of 15.75 m²) was excavated at the Kruonis Manor site, located at 11 Slavų St. (Kaišiadorys district). A stone foundation bound with brick rubble and lime mortar was discovered at a depth of approx. 50 cm (H_{abs} = 117.03 m). The foundation should be dated to the 19th century, since the building itself must have been built after the Napoleonic wars with Russia in 1812. A 15–30 cm thick, dark grey sand layer was recorded under the foundations, and it contained 16th–17th-century potsherds that are likely associated with Kruonis Manor (Figs. 2–3).

Algirdas Kalinauskas,
Irmina Kaminskaitė

Jėzuitų rūmai Vingio parke Vilniuje

Vilniaus mieste, sklype M. K. Čiurlionio g. 110, Vilniaus universitetas įgyvendina projektą „Vilniaus universiteto Botanikos sodo infrastruktūros objektų atnaujinimas didinant galimybes plėtoti švietėjišką ir kultūrinę veiklą“. Tyrimų vieta patenka į jėzuitų vienuolyno ir kitų statinių komplekso (UK 33873) bei Vingio parko (UK 30663) teritorijas.

Teritorija, kurioje šiuo metu įsikūręs universiteto Botanikos sodo Vingio skyrius, priklausė Vilniaus miestui nuo 1441 m. Nuo XVI a. pradžios ši Lukiškių priemiesčio dalis priklausė Radviloms. 1551–1565 m. dvarą valdė LDK didysis kancleris ir Vilniaus vaivada Mikalojus Radvila Juodasis. Jam valdant XVI a. viduryje pastatyti mediniai dvaro rūmai. Po tėvo mirties Stanislovas Radvila 1593 m. Lukiškių dvaro dalį su rūmais užrašė universitetą įkūrusiems jėzuitams. 1646–1648 m. perstatyti rezidencijos rūmai, įveistas sodas, iškasti keli tvenkiniai, fontanai, teritorija aptverta tvora. 1756–1761 m. rekonstrukcijos metu pastatomi J. K. Glaubico suprojektuoti didingi triaukščiai rūmai su mansardomis ir maro aukų globėjos Šv. Rozalijos koplyčia. Napoleono karų metu rūmai smarkiai nukentėjo, juos 1813 m. perėmė valstybės išdas. Po 1826 m. čia įsikūrė kareivinės, artilerijos mokykla, parako sandėliai. 1832–1842 m. veikė Medicinos chirurgijos akademijos Veterinarijos fakultetas. Po 1850 m. įsteigta pieno ir kumyso ferma. 1870 m. galutinai nugriauti reprezentacinių rūmų likučiai. 1921 m. Vingio ferma perduodama S. Batoro universiteto botanikos sodui steigti. Nuo 1940 m. veikia Vilniaus universiteto botanikos sodas.